

■ Φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Ἡ Μουσικὴ τῆς Ὁρθοδοξίας*

Β΄

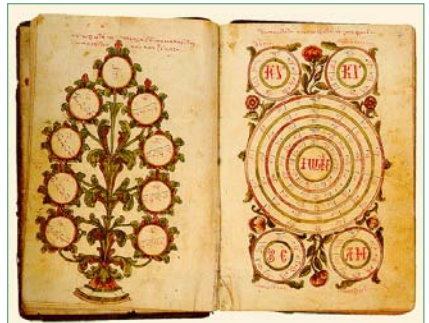
ΩΣ ΤΕΧΝΗ καὶ ὡς στοιχεῖο τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας, ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἀντιμετώπισε κατὰ καιροὺς καὶ μάλιστα ἐσχάτως πολλοὺς ἐπικριτάς.

Ἔχει πολλὰς φορές ἀποδειχθῆ, πὼς οἱ ἐκκλησιαστικὲς τέχνες στὰ αἰσθητήρια καὶ στὶς καρδιὲς αὐτῶν ποὺ εἶναι ἀμύητοι στὸ δόγμα καὶ βίωμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔχουν σχετικὴ ἢ ἀνύπαρκτη ἀξία.

Εἶναι ὅμως ἀλήθεια, ὅτι οἱ τέχνες αὐτές, ὡς ἀναπόσπαστα στοιχεῖα τῆς θείας Λατρείας, συμβάλλουν μοναδικῶς στὴν βίωσι τοῦ Ὁρθοδόξου ἠέθους, καρδιὰ τοῦ ὁποῦ οὗ εἶναι ἡ συντριβὴ τοῦ πνεύματος, ἡ ταπεινώσις, ἡ μετάνοια.

Γιὰ νὰ ἀποκαλύψουν λοιπὸν τὴν ἀξία τους, εἶναι ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ τὶς πλησιάσῃ καὶ νὰ τὶς ἐρευνήσῃ βιωματικῶς, μὲ ταπεινώσι καὶ ἀπλότητα καὶ ὄχι μὲ ξερὸ ἐπιστημονικὸ ὀρθολογισμό.

Ὁ σκοπὸς τῆς ὑμνωδίας ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Λατρείας δὲν εἶναι καλλιτεχνικὸς καὶ αἰσθητικὸς. Ἡ Μουσικὴ γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι σκοπὸς. Δὲν ἐκφράζεται αὐτοτελῶς καὶ αὐτονόμως. Εἶναι μέσον ἀνατάσεως τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας πρὸς τὸν Ὑπερῦμνητο Κύριο καὶ Θεὸ καὶ ἔκφρασις συγκλονιστικῶν ὑπαρξιακῶν βιωμάτων δοξολογίας, εὐχαριστίας καὶ μετανοίας τῆς ἀγωνιζομένης γιὰ τὴν θέωσι ψυχῆς.

Τὰ ὑπέροχα ὕμνογραφικὰ κείμενα, κάτω ἀπὸ τὰ σηματοδρόμια τῆς Βυζαντινῆς παρασημαντικῆς, προσλαμβάνουν τεράστιες ἠθοπλαστικὲς διαστάσεις ποὺ καμμία ἄλλη Μουσικὴ δὲν διαθέτει.

Εἶναι ἡ μόνη μελωδία ποὺ βοηθεῖ τὴν ψυχὴ καὶ ἀποκαλύπτει τὰ σωτήρια νοήματα ὄλων τῶν εὐαγγελικῶν ἀρετῶν, διότι ἐλκύει τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ μεταμορφώνει τὸ ἀνθρώπινο σὲ θεῖο.

* * *

Πρέπει νὰ τονισθῇ ἰδιαίτερως τὸ σημεῖο αὐτό. Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ εἶναι λογικὴ μουσικὴ. Ὑπηρετεῖ τὸν λόγο τῆς πίστεως, διακονεῖ τὴν λογικὴ λατρεία.

Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, τὸ ἄκουσμά της εἶναι ἀπλό, μονοφωνικὸ καὶ **ποτὲ στὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν συνωδεύθηκε ἀπὸ ὄργανα.**

Ἡ πολυφωνία καὶ τὰ ὄργανα προξενοῦν περισπασμὸ στὸ νοῦ καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ μεταφέρῃ στὴν καρδιὰ τὰ ψυχροσωτήρια νάματα τοῦ λόγου.

Νὰ γιατί ἡ πολυφωνία ὑστερεῖ στὸ σημεῖο αὐτό. Διότι συγκινεῖ μόνο τὶς αἰσθήσεις. Νοθεύει τὸν λόγο καὶ ἔτσι νοθευμένο τὸν καθιστᾷ ἀδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ψυχῆς.

Ἡ δυτικὴ μουσικὴ καὶ ὅλα τὰ κακόηχα ὑποκατάστατα αὐτῆς, ἔχουν ὑποτάξει τὸν λόγο στὴν μουσικὴ ἄρμονία.

Στὸν χῶρο ὅμως τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας, ἡ μουσικὴ ὑποτάσσεται στὸν λόγο, ὁ ὁποῖος «κεκοσμημένος» μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ ἀπέριττη ψαλμῶδισι πρέπει νὰ ἀρδεύσῃ τὶς καρδιὲς τῶν πιστῶν καὶ νὰ βοηθήσῃ, ὥστε νὰ συντελεσθῇ ἡ εὐπρεπεστάτη θεῖα ἀλλοίωσις.

* * *

Εἶναι πολὺ παρήγορο τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀξία τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἀναγνωρίζεται στὶς ἡμέρες μας ὅλο καὶ περισσότερο.

Ἕλληνες καὶ ξένοι Μουσικολόγοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Β. Μ. καὶ τὰ προβλήματα ποὺ παρουσιάζει πλέον ὡς τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Πολλὲς μουσικοφιλολογικὲς ἐκδηλώσεις καὶ συναυλίες γίνονται στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ βυζαντινὲς χορωδίες, ποὺ ἀφήνουν ἄριστες ἐντυπώσεις.

Οἱ προσπάθειες αὐτὲς βεβαίως εἶναι ἀξιέπαινες· πρέπει ὅμως νὰ ἀποβλέπουν σὲ ἕναν βασικὸ σκοπὸ: Νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ Β. Μ. ὅσο γίνεται στὴν πιὸ τέλεια καὶ γνήσια μορφή της, μέσα στὸν φυσικὸ χῶρο τῆς ὑπάρξεώς της: στὸν **Ὁρθόδοξο Ναό.**

Καὶ τοῦτο, διότι ἐκεῖ ἡ Β. Μ. εὐρίσκει τὴν πλήρη καταξίωσί της, ἐκεῖ ξεπερνᾷ τὰ κοινὰ καὶ στενὰ ὅρια τῆς ἀνθρώπινης τέχνης, βοηθεῖ τὶς ψυχὰς νὰ βιώσουν τὸν λειτουργικὸ χρόνο ὡς ἔνωσι ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων, ὡς συμψαλμωδία καὶ συμπροσευχή ἀνθρώπων καὶ Ἀγγέλων γύρω ἀπὸ τὸν θρόνο τῆς Παναγίας καὶ Μακαρίας Τριάδος ἐν τῇ αἰωνιότητι.

(*) Περιοδ. «Ἅγιος Κυπριανός», ἀριθ. 215/Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1986, σελ. 111-112.